

Zahvaljujemo se gospođi Emily Vargas-Barón, direktorici Instituta za rekonstrukciju i međunarodnu bezbjednost kroz obrazovanje (RISE Institut), koja nam je pomogla pri izradi programa integriranih centara ranog dječijeg rasta i razvoja u Bosni i Hercegovini.

Posebno smo zahvalni gospođi Elviri Sánchez-Igual menadžerici za komunikaciju iz Svjetskog udruženja edukatora za rano djetinjstvo (AMEI-WAECE), koja je odobrila prevod ovog materijala iz projekta "Učimo živjeti zajedno u miru, od ranog djetinjstva" i njegovo korištenje u integriranim centrima ranog dječijeg rasta i razvoja za roditelje i djecu u BiH.

Prevod i štampu materijala omogućio UNICEF

MATERIJAL ZA NASTAVNIKE: AKTIVNOSTI SA DJECOM

Odgovornost se definiše kao osobina koju posjeduju ljudi koji se prema poslu odnose sa brigom i pažnjom; to implicira slobodu.

Odgovorna je ona osoba koja je obavezna da odgovara za određena djela. To označava nadležnost pojedinca.

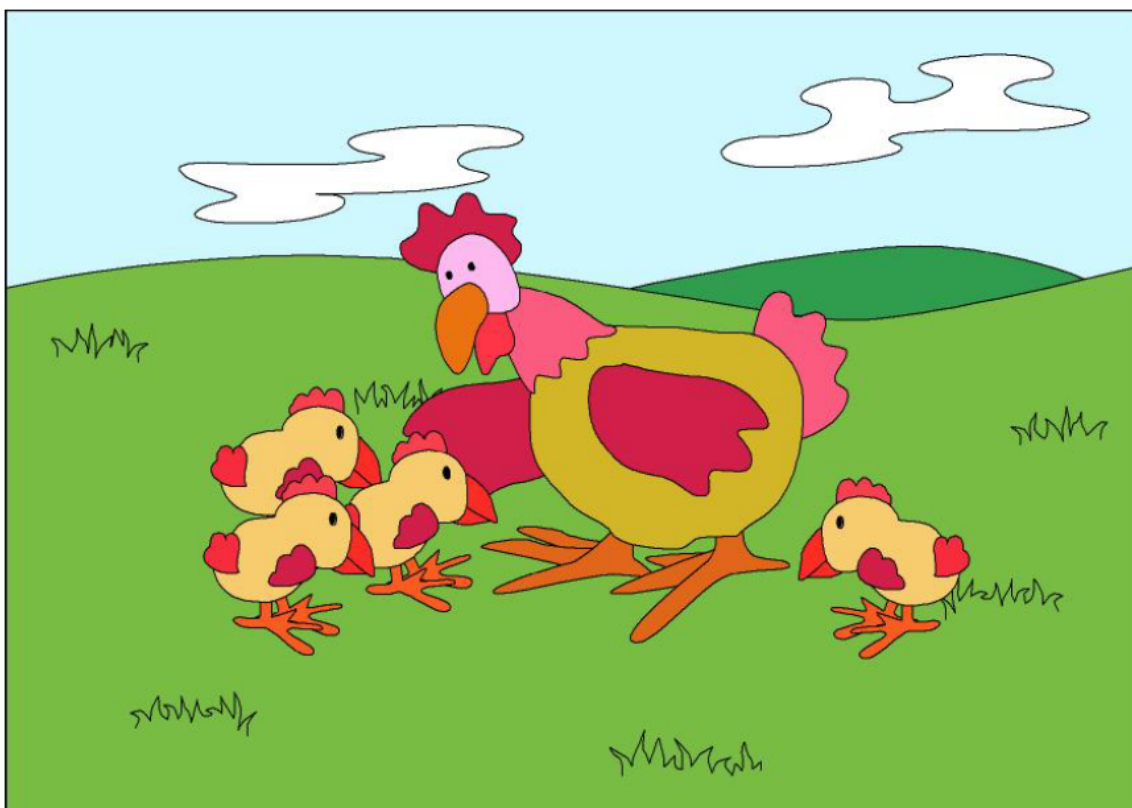
Neophodno je naučiti malu djecu da se prema svemu što rade odnose s brigom i dužnom pažnjom. Na razvoju ove osobine može se raditi tokom bilo koje aktivnosti u vrtiću, npr. kada vaspitač traži od djece da nešto urade, važno je naučiti ih da završe započeti posao i da ga kvalitetno urade.

Vaspitači mogu djeci dati jednostavne zadatke shodno njihovim fizičkim sposobnostima i nivou psihološkog razvoja i uvijek treba da ih podstiču na odgovornost. Moguće je raditi i u grupnim aktivnostima u kojima se ispoljavaju grupna i pojedinačna odgovornost, dokle god svako dijete treba da ispuni jedan dio većeg, zajedničkog zadatka.

Djecu je takođe neophodno učiti odgovornosti u ispunjavanju zadataka koji se sprovode u vrtiću ili kod kuće, kao i pažnji i brizi koju djeca moraju posvetiti vaspitno-obrazovnim aktivnostima.

Dijete mora naučiti da razlikuje igru od rada, a to uvijek podrazumijeva određenu odgovornost.

Aktivnost br. 1 "Kakvi su odgovorni ljudi?"

Kratak pregled aktivnosti:

Vaspitač(ica) će djeci postaviti niz pitanja kako bi ispitala njihovo znanje o odgovornosti i ponašanju odgovornih ljudi. Nakon toga, vaspitač(ica) će objasniti kako se ti ljudi ponašaju.

Ciljevi:

- Razviti kod djece znanje o tome kako se ponašaju odgovorni ljudi.

Procedure:

- Objašnjavanje
- Razgovor
- Pitanja i odgovori
- Pripovijedanje

Potrebni materijal:

Tekst i ilustracije iz priče.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Kako bi ispitala dječje predznanje o odgovornosti, vaspitačica će postaviti sljedeća ili slična pitanja:

Šta znate o odgovornosti? Šta je odgovornost?
 Kako se ponašaju odgovorni ljudi? Šta rade?
 Da li završavaju ili ne završavaju zadatke koji su im dodijeljeni?
 Da li ih urade ispravno ili pogrešno?
 Znate li nekoga ko je odgovoran? Kako se on(a) ponaša?
 Jeste li vi odgovorni? Zašto?

Drugi dio

Nakon što ispitivanja dječje predznanje o odgovornosti, vaspitač(ica) će razgovarati s djecom i pri tom će ispraviti ili dopuniti stvari koje su djeca rekla pogrešno ili nepotpuno.

Vaspitač(ica) će rezimirati ovaj dio aktivnosti tako što će objasniti da je odgovorna osoba ona koja obavlja svoj posao s brižnošću i pažnjom, da je odgovornost veoma dobra ljudska osobina i da svi vole i poštuju odgovorne ljude.

Stoga oni treba da budu odgovorna djeca i kada im vaspitač(ica) ili neko od članova porodice da zadatak, moraju da ga završe i da ga kvalitetno urade.

Treći dio

Pripovijedanje priče: "Izgubljeno piliće".

"Bila jednom jedna kokoška koja je bila vrlo odgovorna i imala je puno pilića. Uvijek ih je prebrojavala zdesna nalijevo i govorila: ko, ko, ko, ko, ko, ko (što je na kokošijem jeziku značilo: jedan, dva, tri, četiri, pet, šest) i blago ih dodirivala kljunom dok bi ih tako prebrojavala. Kad bi ih majka dotaknula kljunom, pilići bi za njom veselo ponavljali: pi, pi, pi.

Jednog dana naišli su na puteljak popločan kamenjem. Pilići su prelazili put prateći svoju majku, skakućući i pijućući: pi, pi, pi.

Ali jedno zločesto pile je zaostalo i kada je njegova uvijek odgovorna majka počela da prebrojava piliće: ko, ko, ko, ko, ko? Ko? Ko! jedno pile nije odgovorilo i ona je krenula da ga traži. Tražila ga je posvuda, tražila i tražila dok ga naposljetku nije našla kako svojim malenim kljunom kljuca nekoliko lijepih zrna kukuruza. Majka ga prekori i reče mu: ko!

Pošto je majka bila presretna što je našla izgubljeno pile, svi su zajedno hodali skakućući posvuda i kad god bi majka rekla "ko", kako bi pilići odgovorili? Pi, naravno!"

Četvrti dio

Nakon što ispriča priču, vaspitač(ica) će djeci postavljati sljedeća pitanja kako bi dodatno istakla odgovornost majke kokoške prema svojim pilićima:

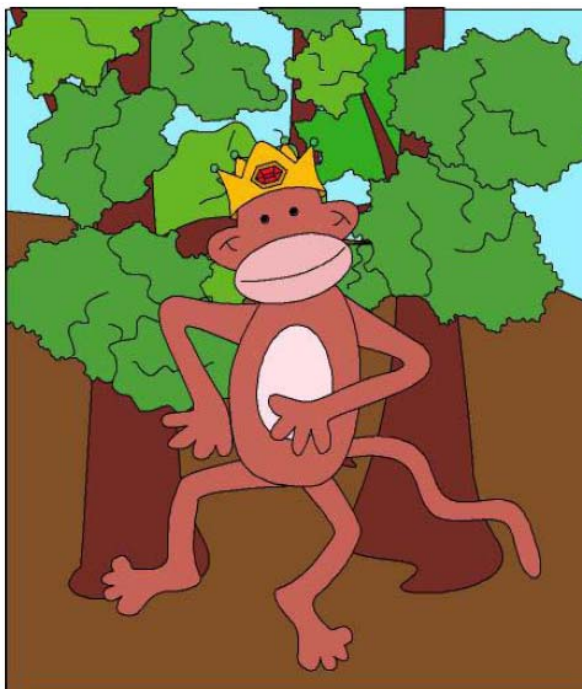
Šta nam govori ova priča?
 Kakva je bila majka kokoška?
 Šta bi se desilo da kokoška nije bila odgovorna?
 A pilići, da li su oni bili odgovorni?
 Ako nisu, da li možete objasniti zašto?

Vaspitač(ica) rezimira dječje odgovore i na osnovu njih zaključuje da nam odgovornost omogućava da dobro uradimo posao i da zbog nje možemo vjerovati drugim ljudima.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Imaju predstavu o tome šta je odgovornost.			
Prepoznaju kako se ponaša odgovorna osoba.			
Nije im u potpunosti jasno kako se ponašaju odgovorne osobe.			
Znali su da ocijene koliko su oni sami odgovorni.			
Naveli su za sebe da su odgovorni.			
Naveli su za sebe da nisu veoma odgovorni.			

Aktivnost br. 2 "Majmunica koja je željela da bude kraljica"

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Kratak pregled aktivnosti:

Vaspitač(ica) priča priču, a zatim sa djecom razgovara o priči. Nakon toga, djeca pripremaju mjesečnu lutkarsku predstavu.

Ciljevi:

- Da djeca nauče da kritički analiziraju određena neodgovorna ponašanja.

Procedure:

- Pripovijedanje
- Dramatizacija
- Praktične radnje

Potrebni materijal:

Ilustracije iz priče, lutke, pozornica za lutkarsku predstavu, figure životinja iz priče napravljene od sjajnog kartona.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) priča priču dok pokazuje ilustracije.

"Majmunica kraljica" (adaptacija priče preuzete iz knjige "Najljepše životinjske basne").

Bila jednom jedna džungla u kojoj su životinje ostale bez kralja. Na zajedničkom sastanku odlučile su da izaberu novog kralja. Među kandidatima bila je i jedna neodgovorna i pomalo luda majmunica.

Majmunica je počela da se igra, skače i pleše sa krunom na glavi. Zabavljene i očarane njezinim majmunisanjem, životinje su bile ubjeđene da je ona najbolji kandidat: samo je ona mogla ponijeti kraljevsku krunu.

Jedino se lisica nije složila i ubrzo je smislila kako da pokaže životinjama da su pogriješile.

"Vaše veličanstvo! Kako biste nam pokazali da ćete biti velika kraljica, s velikom pažnjom i odgovornošću obavite zadatak koji vam dajemo. Pođite za mnom i ja ću Vam pokazati šta treba da radite."

Naivna majmunica pođe za lisicom koja joj je objašnjavala kakvu je dužnost preuzela na sebe, ali pošto je bila neozbiljna, nije obraćala pažnju na to što joj je lisica govorila i zaboravila je neke od savjeta koje joj je dala lisica. I tako je majmunica otišla da se igra dok su životinje čekale da je krunišu.

Kada su životinje shvatile da majmunica uvelike kasni, lisica je otišla da je potraži i nađe ju kako se majmuniše. Majmunica nije obavila zadatak i lisica je zgrabi za ruku i pokaže je svim životinjama.

"Pogledajte: majmunica je neodgovorna, nije ispunila zadatak koji smo joj dali, nego je otišla da se igra. Jel' to način na koji će upravljati životinjama u džungli i brinuti o njima?"

I oni zauvijek oduzeše krunu majmunici."

Drugi dio

Vaspitač(ica) razgovara sa djecom i postavlja im sljedeća pitanja:

Da li vam se svidjela priča
Šta vam se najviše svidjelo?
Šta vam se najviše svidjelo?
Šta ste naučili iz ove priče?
Zašto majmunica nije mogla postati kraljica?

Vaspitač(ica) će u razgovoru s djecom istaći neodgovorno ponašanje majmunice i objasniti zašto majmunica nije mogla da postane kraljica.

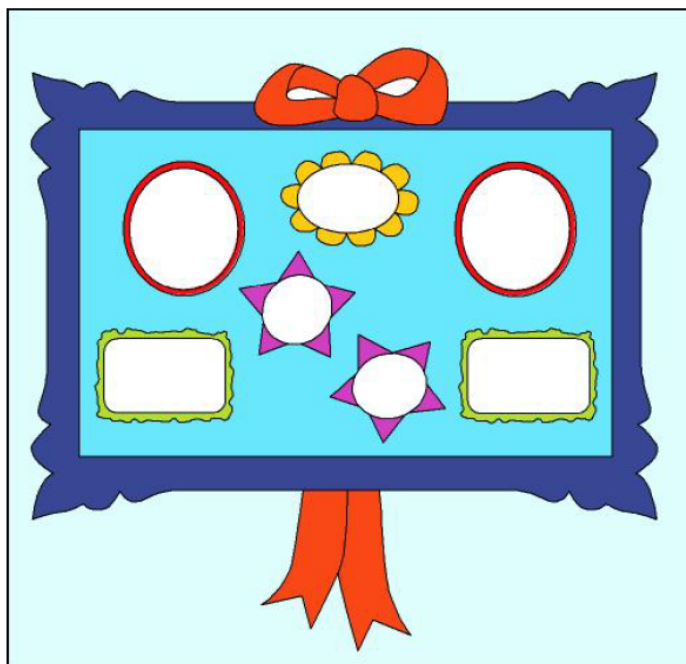
Treći dio

Vaspitač(ica) će uloge za pripremu lutkarske predstave dodijeliti djeci koja se dobrovoljno jave ili koju on(a) sama izabere. Odabrana djeca će naučiti tekst kojeg izgovaraju majmunica i lisica. Vaspitač(ica) će biti narator, a ostale životinje će biti nacrtane na materijalu koji će služiti kao scenografija. U pozadini lutkarske predstave biće nacrtana džungla sa okupljenim životinjama. Važno je da lutke imaju čvrstu osnovu kako bi mogle da stoje.

Nakon toga, djeca i vaspitač(ica) će izvesti lutkarsku predstavu.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Ispravno su kritički analizirali neodgovorno ponašanje glavnog lika iz priče.			
Bila im je potrebna pomoć u analizi neodgovornog ponašanja glavnog lika iz priče.			
Takođe su kritikovali podlo ponašanje lisice.			
Izjavili su da nisu kao majmunica.			
Iznosili su pozitivna mišljenja o odgovornosti i odgovornom ponašanju.			

Aktivnost br. 3 "Da, djeca su odgovorna"

Kratak pregled aktivnosti:

Djeca zajednički izrađuju počasni pano. Nakon toga, vaspitač(ica) objašnjava svrhu počasnog panoa. Na kraju se biraju djeca čija će imena biti postavljena na pano.

Ciljevi:

- Podstaći djecu da se odgovorno ponašaju.
- Naučiti ih da pravično ocjenjuju odgovornost svojih drugara.

Procedure:

- Praktične radnje
- Razgovor
- Objašnjavanje
- Stimulisanje

Potrebni materijal:

Pano ili tabla, sto sa albumom, stolnjak...

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) objašnjava djeci da je cilj zajedničkog rada da izrade počasni pano. Objasniće im da je to mjesto na kojem će biti postavljene slike djece koja će biti nagrađena zbog toga što su odgovorno izvršili zadatke koje im je dodijelila vaspitačica

tokom svih aktivnosti urađenih u vrtiću.

Vaspitač(ica) će zadatke dodijeliti tako da svako dijete dobije jedan: nekoliko djece će čistiti dio učionice u kom se nalazi pano, druga djeca će od šarenog kartona praviti ramove za slike nagrađene djece, treća grupa će crtati, izrezivati i lijepiti lijepe ukrase za papirnati stolnjak koji će staviti na sto, četvrta grupa djece će pomoći vaspitačici da postavi i ukrasi pano na kom će biti postavljene slike, diplome itd.

Drugi dio

Kada pano bude gotov, djeca će, prateći uputstva vaspitačice, ocijeniti šta je svako dijete uradilo u pogledu ispunjenja dodijeljenih zadataka u okviru zajedničkog rada.

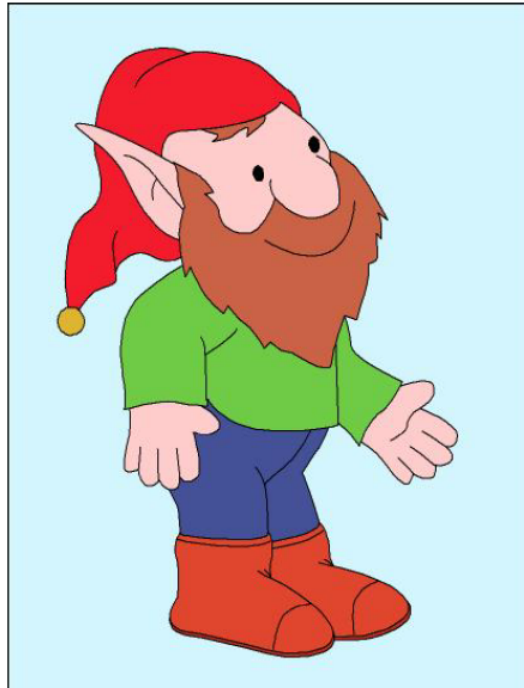
Treći dio

Na kraju sedmice održaće se sastanak na kojem će se birati djeca čija će imena biti postavljena na počasni pano te sedmice zbog toga što su bila najodgovornija u grupi.

Vaspitač(ica) će sa puno takta pokušati da postigne pravičan odabir djece za počasni pano. Vaspitač(ica) može i sam(a) da pomogne u odabiru, ali to nema isti vaspitno-obrazovni učinak kao kada to djeca urade samostalno.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Odgovorno su ispunili dodijeljene zadatke u okviru zajedničkog rada.			
Bila im je potrebna pomoć da odgovorno ispune dodijeljene zadatke u okviru zajedničkog rada.			
Pravično su ocijenili odgovorno ponašanje svojih drugara.			
Bila im je potrebna pomoć da pravično ocijene odgovorno ponašanje svojih drugara.			
Sa zadovoljstvom su radili na izradi počasnog panoa.			

Aktivnost br. 4 "Televizorski patuljak"

Kratak pregled aktivnosti:

Televizorski patuljak razgovara sa djecom i kaže im da će ih pratiti kod kuće kako bi vidio da li odgovorno izvršavaju zadatke koje im dodjeljuju roditelji ili drugi članovi porodice.

Ciljevi:

- Razviti kod djece odgovornost kad im roditelji ili drugi članovi porodice dodjeljuju zadatke.

Procedure:

- Razgovor
- Analiza

Potrebni materijal:

Lutka – televizorski patuljak.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Dolazi lutka i pozdravlja djecu:

- "Djeco, da li me se sjećate? Ja sam onaj koji vidi sve šta se dešava – u vašoj kući, u

vrtiću, svuda, i znam kako se ponašate."

"Došao sam da vam kažem da ovaj put želim saznati koja se djeca ponašaju odgovorno i izvršavaju zadatke koje im dodjeljuju roditelji ili bake i djedovi."

"Reći ću vam nešto, djeco", kaže lutka:

"Prošle sedmice sam bio u kući jednog dječaka, neću vam sada reći kako se zove, nego ću vam reći kasnije ako se ne popravi. On kod kuće treba da obavlja neke sitne kućanske poslove, ali nikada ih ne uradi. Mama ga je uvijek učila da pospremi krevet kad ustane; da pospremi odjeću kad se presvuče; da stavi cipele u cipelnik itd. Sve je dobro naučio, ali to radi samo kada on to hoće zato što ga zanima samo igra. Znam da sva djeca vole da se igraju, ali i djeca treba da obave neke kućanske poslove. Lijepo je kad je porodica zadovoljna našim odgovornim ponašanjem."

"Kad smo već kod odgovornog ponašanja, ispričaću vam još jednu priču. Takođe sam vidio u kući jedne od djevojčica iz vašeg vrtića da se ona redovno po povratku iz vrtića presvuče, a zatim složi i pospremi odjeću. Onda ide napolje da se malo igra, a potom se vraća kući, tušira se, radi domaći zadatak, pomaže majci da posluži hranu, a nakon večere pomaže joj da raspripremi sto i opere suđe."

"Vidite, ona je odgovorna djevojčica!"

"Pratiću vas i gledati šta radite, sakriću se u televizor, na prozor, ispod kreveta, gdje najmanje očekujete da me pronađete i kada vaspitačica bude ocjenjivala ko je bio najodgovornije dijete tokom prethodne sedmice, ja ću doći u vrtić da joj kažem šta sam vidio u vašim kućama."

"Ali ne brinite, prijatelji. Znam da ste vi odgovorna djeca koja ne rade ništa loše, zato se ne bojte."

Drugi dio

Vaspitač(ica) će razgovarati sa djecom o onome što je rekao televizijski patuljak:

Znate li šta je televizijski patuljak želio da kaže kada je rekao: ko ne čini ništa loše, ne treba da se boji?

Ko se ispravno ponašao u priči, dječak ili djevojčica?

Kako se ponašate kod kuće, da li ste odgovorni ili neodgovorni? Objasnite zašto?

Nakon što djeca odgovore na pitanja, vaspitač(ica) će rezimirati aktivnost tako što će pojasniti i ispraviti sve ono što su djeca pogrešno odgovorila ili propustila da navedu i podstaći će ih da budu odgovorna kod kuće i u vrtiću.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Shvatili su poruku televizijskog patuljka.			
Bila im je potrebna pomoć da shvate patuljkovu poruku.			
Bili su odgovorni u izvršavanju kućnih poslova koje im je zadala porodica.			
Bila im je potrebna pomoć da objasne svoje odgovorno ili neodgovorno ponašanje kod kuće.			
Izrazili su želju da budu odgovorni.			

Aktivnost br. 5 "Kokoška i pilići"

Kratak pregled aktivnosti:

Ovo je jednostavna motorička igra koja je naročito dobra za manju djecu. Vaspitač(ica) najprije podsjeća djecu na priču o pilićima i daje im uputstva za motoričku igru. Nakon toga, djeca igraju motoričku igru i na kraju pjevaju pjesmu o pilićima.

Ciljevi:

- Učvrstiti kod djece pojam odgovornosti od najranijeg uzrasta.

Procedure:

- Praktične radnje
- Razgovor
- Pjesma

Potrebni materijal:

Kostimi i maske majke kokoške i malih pilića.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) kaže grupi da će igrati igru koja je zasnovana na priči o majki kokoški i izgubljenom piletu, a zatim može da ih podsjeti kako ide ta priča. Nakon što im ispriča priču i pomogne da izvuku poruku priče, vaspitač(ica) im kaže da će igrati igru i da će jedno od djece biti majka kokoška, a ostala djeca će biti pilići i treba da nose odgovarajuće kostime.

Vaspitač(ica) im kaže da u određenom trenutku treba da urade radnje naznačene u priči.

Drugi dio

Djeca igraju motoričku igru:

1. Kada kokoška kaže: ko, ko, ko, prebrojavajući piliće, pilići treba da klimnu glavom i da kažu: pi, pi, pi.
2. Kada dođu do puteljka popločanog kamenjem (koji će biti nacrtan na podu ili napravljen od cigli), svi će ga preći osim izgubljenog pileta, koje će zaostati za majkom kokoškom i svojom braćom i sestrama.
3. Kada pređu preko puteljka, majka kokoška će prebrojati piliće i počće da viče zato što jedno pile nedostaje. Hodaće nervozno lijevo-desno i govoriti: ko, ko, ko.
4. Vratit će se preko puteljka popločanog kamenjem sa svim pilićima (osim izgubljenog pileta).
5. Nakon što pređu puteljak, svako traži izgubljeno pile. Majka ga pronalazi kako je zaokupljen ključanjem kukuruza. Majka kokoška ga izgrdi lepetanjem krila i svi ponovo počnu da skakuću po kamenom popločanom puteljku.

Treći dio

Svi pjevaju pjesmu o pilićima.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Shvatili su poruku priče.			
Bila im je potrebna pomoć da shvate poruku priče.			
Ispravno su uradili naučene pokrete.			
Povezali su urađene pokrete sa ispravnim izvršavanjem kućanskih poslova.			
Izrazili su želju da budu odgovorni kao majka kokoška.			

Aktivnost br. 6
"Porodica"

Kratak pregled aktivnosti:

U ovoj aktivnosti djeca se igraju porodice. Vaspitač(ica) u uvodnom razgovoru poziva djecu na igru. Djeca se igraju i na kraju ocjenjuju igru.

Ciljevi:

- Izgraditi kod djece lična iskustva o svojim obavezama prema porodici.

Procedure:

- Igra
- Razgovor

Potrebni materijal:

Prostorija s namještajem i ostalim neophodnim materijalom.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) započinje razgovor i poziva djecu da se igraju porodice. Podsjeća ih šta im je patuljak rekao o odgovornosti prema kućanskim poslovima.

Djeca sama odlučuju ko će igrati koju ulogu, vaspitač(ica) im dodjeljuje materijal i zatim uređuju prostor za igru.

Drugi dio

Djeca igraju igru, a vaspitač(ica) interveniše samo ako je nekom djetetu potrebna pomoć i ako je potrebno dati neku sugestiju kako bi se održao nivo dječjeg interesovanja za igru kao i da iznese ključne situacije pomoću kojih će provjeriti kako se djeca ponašaju, npr. vaspitač(ica) može intervenisati tako što će odglumiti komšiju ili prijatelja porodice koji dolazi u posjetu i pita da li se svi članovi porodice ponašaju odgovorno prema porodičnim ili kućanskim poslovima i da li ima članova porodice koji se ponašaju neodgovorno.

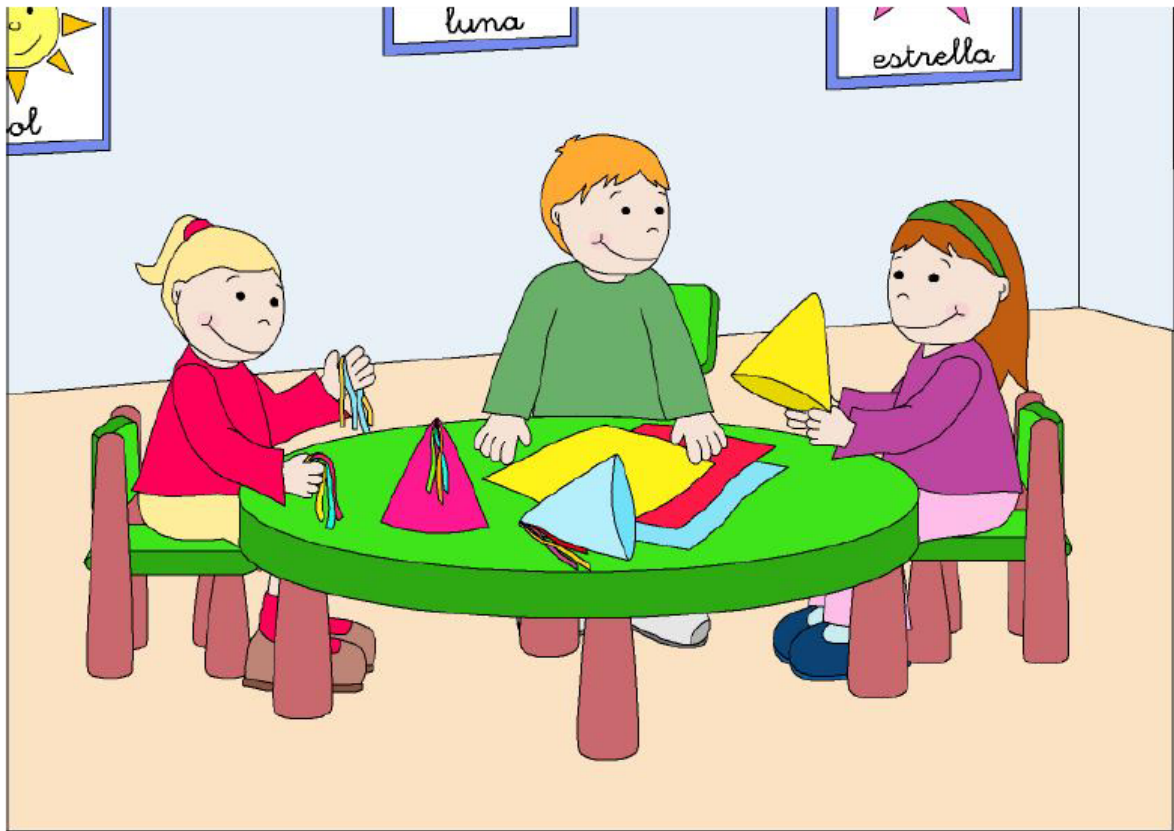
Treći dio

Djeca ocjenjuju igru shodno načinu na koji su je igrala: da li su se u svojoj ulozi ponašali odgovorno (do kraja igre); da li su bili korektni; kako su reagovali jedni na druge itd.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Ispravno su se ponašali shodno svojim ulogama.			
Bila im je potrebna pomoć da se ponašaju shodno svojim ulogama.			
Živo su učestvovali u igri do kraja.			
Bila im je potrebna pomoć da održe interesovanje za igru do kraja.			
Tokom igre pokazali su pozitivan stav u vezi sa odgovornošću prema porodici.			
Izjasnili su se da žele da budu odgovorni u svakodnevnim aktivnostima.			

Aktivnost br. 7

Iskustvo od ključnog značaja za ocjenu bloka "Zabava za najmlađu djecu"

Kratak pregled aktivnosti:

Planiranje priprema za zajedničku proslavu rođendana najmlađe djece u vrtiću.

Ciljevi:

- Razviti kod djece pozitivna osjećanja prema ispunjenju dodijeljenih zadataka.

Procedure:

- Praktične radnje
- Objašnjavanje
- Pitanja i odgovori

Potrebni materijal:

Karton u boji, naljepnice, ljepilo, makaze, trake, samoljepljivi kolaž papir, obični kolaž papir, konac, drvene bojice, tempere, bijeli papir.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Djeca dobijaju zadatak da naprave čestitke, šešire, pozivnice i poklone za proslavu rođendana najmlađe djece; kao temu mogu da koriste proslavu rođendana ili bilo koji drugi povod.

Vaspitač(ica) će svakom dijetetu objasniti koja je njegova/njezina odgovornost u okviru datog zadatka i reći će im da direktor(ica) vrtića vjeruje da će rođendanska proslava biti veoma lijepa i da se potrudite oko izrade materijala za proslavu zato što su djeca koja će slaviti rođendan jako mala i ne znaju samostalno da naprave te materijale.

Zadaci se raspodjeljuju tako da svako dijete ima pojedinačnu odgovornost da izvrši svoj dio aktivnosti.

Drugi dio

Planiranje. Pošto se ovdje radi o ključnom iskustvu, vaspitač(ica) ne učestvuje u razvoju ove aktivnosti, već daje djeci potpunu slobodu da preuzmu inicijativu i da nakon toga ocijene sopstvenu i zajedničku odgovornost.

Treći dio

Proslava rođendana najmlađe djece. Proslava treba da završi tako što će vaspitač(ica) pohvaliti stariju djecu i zahvaliti im se na trudu.

Četvrti dio

Kasnije, djeca u grupi ocjenjuju svoj rad i ispunjenje pojedinačnih i zajedničkih odgovornosti. Direktor(ica) vrtića je pozvan(a) da učestvuje u ovom ocjenjivanju; on(a) može zahvaliti grupi na tome što su pomogli najmlađoj djeci.

Djeca koja ispolje odgovorno ponašanje u izvršavanju svojih zadataka biće pohvaljena, a djeca koja ne pokažu odgovorno ponašanje mogu dobiti novu priliku u sljedećoj aktivnosti.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Odgovorno su izvršili svoj zadatak.			
Bila im je potrebna pomoć da odgovorno izvrše svoj zadatak.			
Pomagali su najmlađoj djeci sa zadovoljstvom i radošću.			
Bili su u stanju da ocijene sopstveni stepen odgovornosti.			
Imaju bolje poznavanje odgovornog ponašanja.			
Lako su naveli slučajeve neodgovornog ponašanja koje su uočili u grupi.			